SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CII. No. 31. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, FEBRUARY 16, 1995. CENTS 50 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 16-го ЛЮТОГО 1995 р. Ч. 31. РІК CII.

ЗУПИНЕНО ВИДАННЯ „ЛІТЕРАТУРНОЇ УКРАЇНИ"

Київ (Р. Р.). — У четвер, 16-го лютого, читачі не отримають чергового числа газети „Літературна Україна", останнє число якої вийшло 9-го лютого. Після виходу січневого числа за 1995 рік припинився вихід і журналу „Вітчизна".

В оприлюдненому зверненні до читачів, редактори „Літературної України" пишуть, що минулого року газета, хоч і перебоями, та все ж виходила. Борг її перед друкарнею досяг півтора більйона карбованців і тоді виручив Фонд Сприяння Розвиткові Мистецтв України, який перерахував для погашення боргу один більйон карбованців. Та перераховані гроші банки затримували так довго, що врешті інфляція їх значно знецінила. Тим часом ціна на папір зросла від 60 до 85 міл. карбованців за тонну. Тому й сталося так, що „Літературна Україна" не змогла заплатити газеті „Київська Правда" за 24 тонни паперу. Це і стало причиною зупинки газети на неозначений час.

Члени редакції „Літературної України" закликають керівників фондів та інших спонсорів не дати загинути газеті, яка стояла біля джерел української державности.

РОБІТНИКИ ДОНБАСУ ПОГРОЖУЮТЬ СТРАЙКОМ

Київ (Р. Р.). — Згідно з повідомленням газети „Голос України" з 10-го лютого, представники робітничих колективів Донбасу вимагають від Уряду України скасування постанови Кабінету Міністрів про ціноутворення.

Нарада з участю 200 представників робітничих груп, які представляють 18 галузей народного господарства Донеччини, ухвалили звернення до керівництва України, у якому пропонують переглянути нормативи відрахувань до державних і місцевих бюджетів, „з урахуванням внеску кожного регіону до формування національного доходу держави".

„Ми усвідомлюємо, що страйк — згубний шлях у нинішніх умовах, але якщо умови робітників буде зігноровано, профспілки області змушені будуть страйкувати", — пишуть автори звернення.

Депутати України пропонують видобуток нафти

Київ (Р. Р.). — Комісія Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, транспорту і зв'язку обговорила перспективи видобутку нафти і газу в Азійсько-Чорноморському шельфі.

Депутати вважають, що необхідно зосередити увагу на видобутку енергоносіїв у згаданому регіоні. Промовці звернули увагу на той факт, що румуни та болгари вже інтенсивно освоюють цей регіон і що румунський уряд засекретив усі досліди, пов'язані з видобутком нафти і газу в цьому шельфі.

В Україні таку програму не фінансується і досі немає чіткого визначення української державного кордону на Чорному морі. Отож може статися, що видобуту там нафту, Україні продаватимуть сусіди.

На думку депутатів, крім державної програми, Україні потрібні також інвестори, бо своїми силами держава не зможе здійснити проєкт в умовах економічної кризи.

ФОНД УКРАЇНА — ЗСА ДОПОМІГ УКРАЇНСЬКИМ СУДДЯМ

Вашінгтон. — Фонд Україна-ЗСА недавно зорганізував кінцеву частину дослідницької подорожі членам українського судівництва. Приблизно 20 суддів відвідали ЗСА під спонзорством Верховного суду стейту Огайо й Національного центру для стейтових судів у Вілліямсбургу, Вірджінія. Ця подорож була складовою частиною наукової програми, метою якої є підсилювання ролі й праці української правничої системи.

Під час цієї подорожі українські судді, між якими був Дмитро Притика, голова Вищого арбітражного суду України (це найвищий суд для незгод між компаніями), мали нагоду приглянутися на щоденну роботу різних американських правничих установ, брати участь у викладах і семінарах на вибрані правничі теми і познайомитися з американськими колегами. Іншими членами групи були судді Вищого арбітражного суду України і Криму, як і обласних судів Києва, Дніпропетровського, Донецького, Хмельницького, Харкова, Львова, Одеси, Полтави, Тернополя й Івано-Франківського.

Під час перебування у Вашінґтоні судді висловили велике задоволення, знаючи, що те, що вони навчилися з ЗСА придасться їм у їхніх зусиллях реформувати судівництво в Україні. Але вони були дещо розчаровані малим знанням американців про Україну, її правничу систему і зусилля цю систему поліпшити.

Судді твердили, що вони стоять перед величезним завданням в Україні й очевидно, що їм треба допомоги. Сьогодні вся увага в Україні зосереджується на Верховній Раді і на Президентові, а незалежному судівництву не присвячується належної ролі. Зрозуміло, що люди в Україні звичайно досі не дуже вірили в судові процеси, воліючи „неформально" ладнати справи. Судді заявили, що в додатку до виховання українського громадянства про судові процеси й старання їх реформувати, є також велика потреба створити дослідницький центр для студентів й професійних урядовців судівництва. Такий центр зможе надавати критичні інформації про нові українські закони й правила, порівняльні інформації про судові установи в інших демократичних державах і бути форумом для освічених дебат над різними правничими питаннями.

Крім професійних зайнять, група відвідала Верховний суд ЗСА, Конґрес, пам'ятник Вашінґтонові, пам'ятник Лінкольнові, пам'ятник полеглим у В'єтнамі, Музей „Ейр енд Спейс", Центр Кенеді, як і пам'ятник Шевченкові, де учасники склали квіти й заспівали „Реве та стогне Дніпр широкий".

Суддям особливо подобалися відвідини Верховного суду. Вони були здивовані побачити, що в головній судовій залі було спеціальне місце для членів засобів масової інформації — чуже поняття в країні, де журналістів не дуже охоче допускали на судові розправи. Вони з великою приємністю довідались, що портрет одного із колишніх суддів Верховного суду, Салмона П. Чейса, є на 10,000-му американському долярові. Вони прийняли це як знак поваги до суддей в цій країні, брак якої самі різко відчувають в Україні.

Фонд Україна-ЗСА зорганізував цю частину подорожі в наслідок рекомендації федеральних суддів Богдана Футея й Рандалла Рейдара. Українські судді були приємно заскочені й висловили вдячність, як працівники фонду заговорили до них українською мовою, бо до того часу, усі їхні зайняття відбувалися в російській мові. Організацією вашінгтонської частини поїздки головно займалися Мотря Мацьь і Джан Фалконер.

Договір, під яким ця подорож здійснилася, підписали у вересні 1994 року представники огайських й українських судів. Агенція міжнародного розвитку ЗСА дало фонди на цю програму, а введення в дійсність належить АРД/Чечі, вашінґтонським дорадничим фірмам, які спеціялізуються в міжнародних справах.

За ближчими інформаціями про діяльність Фонду Україна-ЗСА можна писати на адресу": 1511 K Street, N. W., Suite 1100, Washington, D. C. 20005; tel.: (201) 347-4264, fax. : (202) 347-4267.

Вишкіл професійних сил — одне із найважливіших завдань

Джерзі Сіті, Н. Дж. (О. Кузьмович). — Допомога студентам з України та дослідникам-спеціялістам скористати із можливостей отримати стипендію чи ґрент з американських урядових чи наукових установ є тепер одним із головних пріоритетів діяльності Науково-Освітньої Комісії ККДУ і Товариства Приятелів Руху в Ню Джерзі під головуванням проф. Романа Андрушківа та з участю членів проф. Володимира Бандери, проф. Петра Грицака, інж. Михайла Корчинського, д-ра Анатола Лисого, проф. Лідії Тарнавської та інж. Мирона Чороновича.

Проф. С. Левків (зліва) і проф. Р. Андрушків в редакції „Свободи".

Усі вони добре знані із своєї активности на тому полі серед української громади в ЗСА, але також в Україні, і вже нераз мали ми нагоду з деякими із цих наших наукових сил говорити в редакції „Свободи".

Тим разом заходить до нас проф. Р. Андрушків в товаристві проф. Сергія Левківа із Політехнічного Інституту в Києві, що отримав ґрент на стажування в Інституті технології Ню Джерзі, згідно із програмою співпраці в науці і технології (CAST), якою завідує Крайова дослідна рада (NRC).

Програма звичайно обрахована на 6-12 місяців і є призначена для спеціялістів з країн колишнього СССР, які бажають співпрацювати з американськими науковцями в ділянці стислих наук.

Проф. С. Левків приїхав тут на дев'ять місяців і, як розповідає, вже відбув із того всім та співпрацює із проф. Фрідлендом над дослідами автоматичного управління. Він тепер тут єдиний в цій програмі, як спеціяліст з прикладної математики та є незвичайно вдоволений із цієї практики, яку тут йому доводилося проводити. У розмові з нами в редакції „Свободи" він радо вказує нам на різниці у підході до навчання в Україні та в ЗСА, яке тут більш практичне у своїх методах, хоча б з уваги на можливості, які тут студенти та науковці мають. Розуміється, він обзнайомлений й з англійською мовою, що є передумовою до такої співпраці з американськими науковцями, як, взагалі, до прийняття на таку чи подібну програму.

Від гостей довідуємося, що ця вимінна програма CAST вперше була відкрита в 1992-93 році і на 1150 ґрентів, які призначено із ЗСА, а 12 отримали учасники з України. Щоб кваліфікуватися на таку програму треба мати завчасу американського співпрацівника, який є зацікавлений у якомусь спільному проєкті, вніс відповідну заяву на конкурс, а відтак активно співпрацював. Розуміється тут мусить бути також певний персональний контакт між цими двома особами, які мають спільно працювати. Проф. С. Левків каже, що він саме такий добрий контакт знайшов і може тепер працювати над продовженням свого проєкту, маючи співпрацю та поміч американських науковців.

Проф. Р. Андрушків виснює, що після першої фа-

(Закінчення на стор. 4)

Е. Баллядюр оприлюднив свою програму

Париж. — Перетворити Францію в один з чинників стабільности у світі є зовнішньополітичною метою теперішнього французького прем'єр-міністра Едуара Баллядюра, який висунув свою кандидатуру на президента країни.

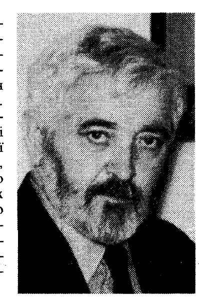
В оприлюдненій цими днями плятформі Е. Баллядюр, який має найкращі шанси стати президентом, висловився, між іншим, за активніше практикування загальнонаціональних референдумів. На його думку, референдуми можуть стосуватися не лише системи організації влади, але й усіх інших проблем французького суспільства. У випадку свого обрання Е. Баллядюр пообіцяв у перші ж шість місяців перебування при владі провести референдум щодо цих його пропозицій.

Прем'єр-міністер також запропонував обмежити перебування при владі одною семирічною каденцією. Згідно з теперішньою конституцією, керівник французької держави має право кандидувати на дві каденції підряд.

Е. Баллядюр заторкнув питання безробіття і боротьби з ним, реформу податкової політики і системи соціяльного захисту населення. Прем'єр закликав також до перегляду кримінального-процесуального кодексу, забезпечення гарантії таємниці слідства і обмеження існуючої практики попереднього затримання поліцією.

Відбудеться виставка рисунків і акварелів Я. Гніздовського

Ню Йорк. — Тут у приміщеннях Українського Інституту Америки відбудеться виставка праць Якова Гніздовського для вшанування 10-річчя від його смерти. Виставка триватиме від п'ятниці, 3-го березня, до неділі 12-го березня, а святочне її відкриття буде у п'ятницю, 3-го березня між 6-ою і 9-ою год. вечора в приміщеннях УІА, 2 схід, 79-та вул. в Ню Йорку. Виставка складатиметься із 25 рисунків і акварель, більшість яких ще ніколи не були показані ширшій публіці.

Св. п. Я. Гніздовський

Галерія в УІА буде відкрита від вівтірка до неділі, 12-го березня, між год. 12-ою полудня і 6-ою вечором, або за попереднім телефонічним домовленням (212) 628-3062.

В АМЕРИЦІ

НАЙНОВІШІ РІЧНІ ОГЛЯДИ виказують, що фірми, які затруднують бодай 10 працівників, у минулому році платили меншу ставку за їх медичне забезпечення як досі. Економісти підкреслюють, що це вперше за останнє десятиріччя, бо досі кошти забезпечення працівників кожного року зростали та приписують це новим медичним забезпеченням, де у багатьох випадках елімінується до мінімуму перебування в лікарні та непотрібні аналізи.

НА ПОЧАТКУ МИНУЛОГО місяця Тексас започаткував програму очищення повітря від димового туману в найбільших містах стейту. Згідно з програмою, кожне пасажирське і тягарове авто в наступних двох роках мало б перейти перевірку та зробити заходи, щоб зменшити випуск отруйних газів. У іншому випадку стейт втратив би мільйони федеральних долярів. Одначе програму стримано через протести водіїв, як і в кількох інших стейтах, бо пошириться хвиля протестів проти вимог Федерального уряду. Деякі губернатори твердять, що це є також наслідки теперішніх нових напрямків, де пропагується більшу гнучкість в поодиноких стейтах у вирішенні способів застосування федерального закону про очищення повітря.

У ПОНЕДІЛОК, 13-ГО ЛЮТОГО, спікер Палати Репрезентантів Нют Ґінґріч повідомив, що не буде висувати своєї кандидатури для можливого здобуття отримання номінації Республіканської партії на президента в 1996 році. Він уважає, що становище спікера Палати Репрезентантів тепер для нього є більш підходяще, щоб здійснити політичну програму Республіканської партії „Контракт з Америкою", до створення котрого він особисто був причетним.

ВАШІНҐТОНСЬКА АДВОКАТСЬКА фірма Вернер, Ліпферт, Бернгард, МекФірсон і Генд, яка має філії в Тексасі, повідомила у понеділок, 13-го лютого, що колишня губернатор Тексасу Енн Річардс стала працівником їхньої фірми. Е.Річардс за фахом не є адвокатом, але до згаданої адвокатської фірми прийшла на становище старшого дорадника та працюватиме в їхньому бюрі в Остин, Тек.

СИЛЬНІ СНІГОВІЇ НА північному заході ЗСА стали причиною декількох сотень нещасливих випадків у Кольорадо, Юті, Ореґонія Каліфорнії. У скелястих горах снігові опади досягли півтора метра. Ще тиждень перед тим у Портленді доходило до 21 ступня тепла за скалею Цельзія, розквітли у садах вишні, груші й абрикоси. А відтак температура впала до 18 степенів морозу.

АМЕРИКАНСЬКІ ПРЕДСТАВНИКИ на летовищі в'єтнамської столиці перебрали тлінні останки шести вояків ЗСА, які до тепер рахувалися серед тих, що пропали безвісти. Їхні тіла знайдено під час січневої, 33-ої з черги, в'єтнамсько-американської пошукової експедиції. В її діяльності брали участь понад 100 американських спеціялістів. Як відомо, у списку тих, що пропали безвісти під час війни у Індокитаї, лічилося щонайменше 2,000 американських вояків, з них 1,600 на території В'єтнаму. Дотепер американській стороні передано останки понад 500 військовослужбовців ЗСА.

ОДЕСА. — Окрім спорудження нафтотерміналу поблизу Одеси, передбачається також модернізація вже існуючої нафтогавані в Одеському порту. У січні цього року в Лондоні підписано контракт на постачання сучасного технологічного обладнання, здатного переробляти всі види нафтопродуктів. Оновляється станція очищення баластних вод. Щоб основні двигуни танкерів не забруднювали атмосферу, передбачається подавати на них електроенергію з берега. Щоправда, модернізація триватиме не менше року, але в майбутньому в Одесі буде два нафтотермінали потужністю по 40 міл. тонн.

НА ЗАХОДІ БОСНІЇ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ БОЇ

Загреб, Хорватія. — Агентство Ассошієйтед Пресс повідомляє з хорватської столиці, що на заході Боснії, в районі Біґача, продовжуються жорстокі збройні сутички між сербськими і мусулманськими формаціями.

Спостерігачі ООН також засвідчили, що минулої суботи і неділі в районі містечка Босанска-Крупа „настало суцільне пекло". Метою сербів є не так відтіснити з міста мусулманське військо, як скувати його потребою оборони і в такий спосіб не дати йому можливости перекинути частину збройних сил під Біґач, де сербські війська повільно, але невпинно наступають, намагаючись повернути собі контролю над районом на південний захід від Біґача. Саме там знаходяться джерела питної води для міста.

А на півночі мусулманського анклаву, в районі Веліка Кладуша, мусулманські автономісти Фікрета Абдіча продовжують нападати на урядові мусулманські війська, маючи намір хоч трохи розсунути межі території, яку вони відневдавна контролюють.

Згідно з останніми інформаціями, командування боснійських сербів перекинуло в район Біґача ще дві бриґади по 900 вояків у кожній. І все ж, не зважаючи на значне підкріплення, одержане сербами, і на активність їхньої артилерії, 5-ий корпус урядових мусулманських військ не тільки втримує свої укріплення, але й домагається деяких тактичних успіхів. Наприклад, з району Завалля надійшло повідомлення, що мусулмани відновили контролю над частиною територій,втрачених раніше.

ЛЬВІВ. — Український державний інститут автобусно-тролейбусного будівництва підготував серію сучасних автобусів, які вже почав виробляти львівський автобусний завод (ЛАЗ). Створений також варіянт власного тролейбуса, який уже випробовується на львівських маршрутах. Серед них є тролейбуси не лише для перевозки пасажирів, але й для крамниць, кафе чи бюр, в тому числі і стоматологічних. Створюється також своєрідна спальня на колесах, обладнана всім необхідним для житла. Такі автобуси призначені для виїзду робітників на великі відстані для ліквідації аварій на газових маґістралях. Коштує такий будинок на колесах 50,000 долярів.

У СВІТІ

КОМАНДУЮЧИЙ російською армією в Чечні генерал-полковник Анатолій Куліков і командуючий внутрішніми російськими військами генерал Анатолій Квашнін мали зустріч з начальником штабу чеченських збройних сил Асляном Масгадовим. Сторони досягнули домовлення про тимчасове припинення вогню і обмін військовополоненими. А. Масгедов підкреслив, що він має повновbooваження від президента Джохара Дудаєва вести переговори тільки щодо військових, а не політичних питань. У зустрічі, яка проходила на інгушській території, взяв участь віцепрезидент Інгушетії Борис Агапов.

МОСКОВСЬКИЙ часопис-місячник „Совершенно Секретно" стверджує: „Війна в Чечні — безконечна війна. Але спокійним місцем Чечня не була ніколи. Може тому, що заробляти на хліб там завжди було нелегко, може через сувору природу, але також і через дуже самостійний характер горян... Чеченці завжди любили зброю і дбали про свої рушниці та мечі з такою любов'ю, як американські індіянці — про свої луки і томагавки. Ось уже понад двісті років імперії не вдається „ощасливити" Чечню. Під час операції вигнання чеченців та інгушів з їхніх земель у лютому 1944 року лише за один тиждень декілька десятків тисяч родин загнали у 42 ешелони і відіслали у казахські області. А потім завзяті горяни вернулися у свої гори і все стало, як і було до того".

АБХАЗІЯ ПОГОДЖУЄТЬСЯ не на федерацію з Грузією, а тільки на конфедерацію. „Від незалежности ми не відмовимося, однак конфедеративні взаємини нас цілком задовольнять",— сказав спікер абхазького парляменту Сократ Джинджалія. Хоч на попередній турі грузинсько-абхазьких переговорів у Женеві не підписано ніякого документу, сторони прийшли до висновку, що є доцільним створити спільний парлямент і уряд для „здійснення повновважень в узгіднених ділянках". В наступній турі переговорів мова йтиме про грузинських втікачів з Абхазії. Згідно з даними ООН, всіх втікачів є 315,000, з них дотепер вернулися у рідні місця лише 311 осіб.

ПАКІСТАНСЬКІ вояки, кількістю 452 осіб, залишили Моґадішу, сомалійську столицю. Представник ООН підполковник Мохаммед Таґір повідомив, що через два-три дні з Сомалії ще вийде велика, до 450 вояків, група „голубих шоломів," до 26-го лютого вже не буде військовослужбовців ООН на території моґадішського міжнародного летовища, а до 6-го березня вони повністю вийдуть з морського порту столиці.

ПРЕЗИДЕНТ Білорусі Алєксандер Лукашенко, виступаючи у міністерстві внутрішніх справ, сказав, що йому нічого не залишається, як „самому одягнути броневу камізельку і йти боротися зо злочинцями". У 1994 році в республіці зареєстровано 120,000 злочинів, 40 відсотків з них не вдалося розкрити. Кількість злочинних груп перевищує 70, вони об'єднують понад 3,000 бандитів. Кожного місяця збільшується число замовних убивств, збройних нападів на поїзди і авта. Білорусь стала одним з ринків збуту наркотиків. Лише за останній місяць у висліді арештів конфісковано наркотиків на суму понад 1 міл. дол.

ВЕРХОВНИЙ СУД Венесуелі звернувся до президента Нікараґуа Віолетти Чаморро з проханням дати свідчення у справі колишнього керівника венесуельської держави Карльоса Андреса Переза. Його притягнуто до кримінальної відповідальности у травні 1993 року, коли виникло підозріння, що президент привласнив понад 17 міл. дол. з громадських фондів країни.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Передплата на рік $55.00, на півроку-$32.00, на 3 місяці-$17.00.
Для членів УНСоюзу $30.00 річно. За кожну зміну адреси-$1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

СНД у теорії і практиці

Зразу ж після розпаду совєтської імперії, у 1991 році створено Співдружність незалежних держав. Його членами стали всі усамостійнені колишні республіки СССР, за вийнятком Литви, Латвії, Естонії та Грузії, яка відмовилася вступити в СНД. Але коли у Грузії стало неспокійно і її президент Едуард Шеварднадзе попросив російського президента Боріса Єльцина прийти з допомогою, щоб завести лад, Грузія теж приступила до СНД. На конференціях у столиці Білорусі Мінську та в Алмати, столиці Казахстану, прийнято статут СНД, з якого виходить, що це не є держава ані наддержава, а радше колективна організація незалежних держав, при чому кордони всіх членських держав непорушні і ніякий член СНД не має права втручатися у внутрішні справи іншої членської країни.

Минулася та міждержавна організація, коли ні одна з усамостійнених країн не мала ще державних атрибутів і коли, наприклад, в Україні стояла ще близько одномільйонова російська армія, коли там рубель був обов'язуючою „валютою" й ввесь державно-адміністраційний апарат був той, який діяв ще за Міхаїла Горбачова. Коли демократичний міжнародний світ лякався, що з розпадом СССР настане в Евразії хаос, то СНД доказувала своїм існуванням, що хаосу нема і не буде, що всі вчорашні республіки СССР добровільно будуть порозуміватися в актуальних справах.

Однак від самого початку постання СНД виявилося, що Росії залежить на тому, щоби СНД існувала якнайдовше і щоб вона, Росія, мала в ній якнайвагоміший голос.

Минулого тижня в Алмати знову відбулася конференція членських країн СНД. Україну репрезентували Президент Леонід Кучма і міністер закордонних справ Геннадій Удовенко. Маємо тільки дуже короткі і загальні вістки про ту конференцію, з яких виходить, що Росії заявлено, що члени СНД створили військовий союз. Можна здогадатися, що думка про це виринула в Москві у зв'язку з самостійницьким рухом у Чечні. Кучма й Удовенко рішуче відмовилится, щоб Україна вступала в якийсь військовий союз.

Коли в Україні поліпшаться справи, коли буде введена власна грошова система і коли гривня переборе інфляцію, коли вдасться Леонідові Кучмі прийняти бодай названу ним „малу" конституцію з такими правами і компетенціями, щоби зникло хронічне грабіжництво, — Співдружність незалежних держав автоматично стане фікцією, бо вона постала тоді, коли 70 відсотків українського експорту йде на північ і схід, коли змінилась би коньюнктура і той експорт знайшов дорогу на Захід — роля України зміниться, її авторитет зросте настільки, що Єльцин чи будь-який інший лідер Росії не наважиться пропонувати „воєнний союз".

СНД була завжди дуже непопулярною в Україні та в українській діяспорі. Але вона не шкодила і не шкодить. Зліквідує її змінена на краще ситуація в Україні.

Боріс Єльцин здобув уже собі в західньому світі опінію типового росіянина. Із подробиць, які дійшли до нас про ту останню конференцію в Алмати, стає зрозуміло, що Боріс Єльцин шукав поради, як би скріпити СНД з користю для Російської Федерації, яка швидше чи пізніше розпадеться, бо чеченці, як й інші народи, прагнуть свободи — повної і необмеженої.

А Леонідові Кучмі і Геннадієві Удовенкові треба скласти подяку за політичний прагматизм: військовий Союз з Росією міг зредукувати ролю України на сході Европи до виконавця волі Росії.

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки й огляди, повинні прислати до редакції „Свободи"разом з двома примірниками даного твору також і адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — *Редакція.*

Петро Грицак

50-ЛІТТЯ ЯЛТИ

III

Багато говорено про потребу йти на уступки большевикам, бо в той час певна кількість американських й англійських полонених опинилися на території, окупованій Червоною Армією, щоб приспішити їх репатріяцію. Рузвелтові дуже на тому залежало, щоб СССР якнайскорше приступив до війни з Японією. Також, у принципі, прийнято для Німеччини т. зв. „Плян Морґентава", щоб зробити з цієї країни дослівно „край для вирощування картоплі". Хоч цей плян після смерти Рузвелта офіціяльно відкинено, був він частинно прийнятий до окупаційної політики в американській зоні і дався відчути у трактуванні т. зв. „переміщених осіб". Тут є названі тільки найважніші точки, які були порушені чи вирішені в Ялті, з української точки погляду. Варто, однак, згадати, що ідея-фікс Розвелта про „чотирьох поліціянтів" евентуально завершилася утворенням Ради Безпеки при ООН, із правом вето, куди також включено Францію як п'яту великодержаву. А ідея „другої Ялти" є далі обговорювана у впливових американських колах, як новий поділ світу на сфери впливу — між Америкою і новою „демократичною" Російською Федерацією, якщо не якесь формальне домовлення, то де факто аранжування біжучих справ на міжнародному полі.

Традиційно американська політика навіть перед Ялтою була супроти Росії (чи її наслідника СССР) дуже обережна й вибачлива на всякі „російські ідіосинкразії", як, наприклад, хронічне недотримування своїх міжнародних зобов'язань. Так, після Першої світової війни вілсонська політика самовизначення народів мала стосуватися тільки переможених держав Австро-Угорщини й Туреччини, а не колишнього „союзника", Росії (відомої як „тюрма народів"). І хоч українці в Австро-Угорщині були однією з офіціяльно визнаних одинадцяти національностей, для них зроблено в Парижі 1919 року характеристичний вийняток: Східню Галичину віддано Польщі, а Буковину — Румунії. Крім того, т. зв. армію Галєра, яка була зорганізована з полонених антантою у Франції, вислано проти українців у Галичині саме в найбільш критичний час війни з поляками.

Якраз тепер в Америці ведеться дискусія щодо політики супроти нової „демократичної" Росії (знаної також як „Російська Федерація"). Ця проблема особливо виринула у зв'язку з недавніми подіями в Чечні. Можна завважити, що є ще багато прихильників двоподілу світу, як це було в Ялті, особливо в урядових колах. Але є також немало голосів, які хочуть, щоб американська політика супроти нової Росії стала більш реалістичною, беручи до уваги всі ті зміни, які виникли після формального розпаду СССР. Ми, американські українці, сподіваємося, що тепер, після „де юре" визнання незалежности України та на підставі досвіду з Ялтинською конференцією 50 років тому, американська політика таки буде в основному зревідована в більше для України і Східньої Европи корисному напрямі.

З другої сторони, чуємо з Москви голоси про конечність відновлення СССР у якійсь формі, з побожними бажаннями продовжити ялтинський поділ світу на сфери впливу безконечно, як тріюмф російської дипломатії „на всі часи". В якій формі той відновлений СССР має існувати, покищо невідомо. Ось недавно колишній президент СССР Ґорбачов почав говорити про новий союзний договір між республіками, подібний до запропонованого ним перед самим державним переворотом 19 серпня 1991 року. Радикальний політик Жириновський дає за те колишнім республікам „права губерній", тобто підносить їх до статусу адміністративних одиниць колишньої „єдиної, неділимої" Російської імперії, яка має ще бути поширена територіяльно. Невідомо, яку ролю там матиме демократія, дотримання прав людини й окремих неросійських національностей, але можна це собі уявити. Як відомо, Жириновський підтримує теперішню інтервенцію Росії в Чечні. Коли президент Клінтон у своїй промові у Клівленді 13 січня ц. р. закликав Росію до припинення інтервенції в Чечні, то все таки висловив підтримку теперішнього російського уряду та президента Єльцина.

Євген Іванків

КНИЖКА ПАПИ ПРО НАДІЮ

Crossing the Threshold of Hope — by His Holiness John Paul II, Alfred A. Knopf, New York, 1994.

III

У книжці знаходимо деякі згадки про Православну Церкву, але ці згадки є дуже короткі, ляконічні, можна відчути в них деякий холод і резерву. Це дуже дивне, бо якраз західні богослови дуже захоплюються східньохристиянською Літургією, богословією, духовістю. Папа згадує, що Схід більше наголошує Воскресіння Христове, тоді як Захід більше звертає увагу на людську природу, терпіння і смерть Ісуса Христа (стор. 75). Цікаво, що не використовує цієї величі східньохристиянської містерії Воскресіння для поглиблення в людських душах надії на власне воскресіння і вічне життя. Папа не залишає ніяких сумнівів, що його уподобання по стороні Заходу.

Цікаво також, що немає тут ніяких залицянь чи приязних звернень у сторону Москви та московської Православної Церкви. Дуже мало згадує також про Схід Европи, хоч згідно з папськими плянами тут повинна б бути важлива стратегічна база, з якої веде шлях до Азії. Можна тільки здогадуватись, що ватиканська політика на Сході Европи, яка старається запевнити Римо-Католицькій Церкві домінуючу позицію коштом Східніх Церков, не є цілковито успішною, що натрапляє на спротиви, і це викликує обурення в Римі. Для нас, українців, ця книжка є дуже важливою, бо вона дає нам ключ до розуміння ватиканської „остполітики" в Україні. Зі змісту цієї книжки виходить ясно, що ми маємо тільки служити інтересам польської Римо-Католицької Церкви, тому не дають нам Патріярхату і не поширюють юрисдикції нашої Церкви по цілій Україні.

У розділі „В пошукуванні загубленої єдности" написано про велику толеранцію і відкритість поляків до людей інших національностей і релігій, а також про конкретні намагання поляків привернути церковну єдність. Цікаво, що на тлі цієї ґльорифікації польського народу згадує Папа також і про нас, українців, і Берестейську Унію. Пише ось що: „Берестейська Унія в 1596 році є початком історії Східньої Церкви. Сьогодні ця церква зветься Католицька Церква візантійсько-українського обряду, але тоді це була переважно Церква росіян і білорусів" (стор. 145).

Так мало тут написано, а так багато свідомих чи несвідомих помилок і невірних інформацій! Як може бути Берестейська Унія початком історії Східньої Церкви? Є вона початком Східньо-Католицької Церкви, але не Східньої. Бож Церква була перед Унією. Як можна говорити, що в часах Унії у цій Церкві були росіяни і білоруси. У Київській Церкві росіян ніколи не було. Наша давня назва була „русини", але не „росіяни" і Папа про це дуже добре знає. В іншому місці, вираховуючу католицьких мучеників по різних країнах, відокремлює Галичину від України; значить, Галичина хоч є тепер у межах України, то вона все таки є польською територією. Тепер зрозуміємо краще, чому нам відмовляють юрисдикцію в цілій Україні; таку саму політику застосовують і на Закарпатті, вважають цю частуну України мадярською територією.

Важко сказати, чи всі ті кардинальні помилки і невірні інформації є вислідом великої недбайливости, чи може радше великого легковаження нас і нашої Церкви? Тепер можемо більш реально оцінити перспективи майбутнього нашої Церкви в Україні і на поселеннях. Можемо також з певністю сказати, що метою запляновaного приїзду Папи в Україну буде розбудова польської Римо-Католицької Церкви, а не нашої. Як ми довідались уже з папської книжки про надію, надій для нашої Церкви немає, вона має служити інтересам чужої неукраїнської Церкви. Чи так воно дійсно буде, залежить тільки від нас.

Володимир Жила

„СМІХ, ЩО НЕ ОБРАЖАЄ"

Роман Колісник, „Найкращі хлопці з Дивізії". Гуморески, оповідання, фейлетони, виступи. Етобікок, Онтаріо, Братство кол. вояків 1-ої УД УНА, 1993, стор. 176.

Перед нами в чудовій і оригінальній обкладинці збірка Романа Колісника „Найкращі хлопці з Дивізії". Її основна тема — події, пригоди, а то й риси характеру людини з військового та комбатантського життя. У збірці автор бачить майже все „у кривому дзеркалі", „підглянене зизом" або й „насвітлене не з того кута зору". В цьому, здається, лежить значення і краса збірки. Написана вона в беззлобно-добродушному, жартівливому тоні, а безжурний гумор світлим променем пронизує більшість із її 56 коротких мистецьких творів. Твори ці замітні й цікаві, збагачують новими надбаннями українську літературу. Вони розкривають духовий світ, прагнення і мрії вояків української дивізії під час останньої війни й після неї. А війна й післявоєнні роки, зокрема полон, не були для хлопців ласкаві.

Будучи новатором і пристрасним шукачем цікавого й замітного, Р. Колісник піднісся у збірці на рівень „своєї епохи" та продовжує популяризацію постаті Селепка Лавочки. (Цю постать, до речі, створив і частково спопуляризував як національного героя письменник Юрій Тис-Крохмалюк у гумористичному творі „Щоденник Селепка Лавочки"). У змалюваннях Р. Колісника Селепко став народною постаттю, „принаймні серед дивізійників". Це вже не той безпорадний Селепко, про якого писав Ю. Тис-Крохмалюк. У нього на грудях видніє печатка „прийнятий" (до дивізії), на що він гордо вказує пальцем і голосно заявляє поліцаєві: „Побачиш ще ким я буду! А ти навіть не будеш велике ніщо, бо ти вже є найбільше ніщо! А з дивізії вийду героєм!" (стор. 25). У дивізійного лікаря Селепко зіграв комічну ролю, але тут він хоча признався, що недурно „моя мама казала мені, коли я йшов до дивізії, що я є ослом" (стор. 31).

У гумористичній інсценізації „Вечір 'невідомого селепка" автор дуже турбується його долею, зокрема культурою. Щоб заповнити культурну прогалину в житті таких селепків, Братство дивізійників, яке завжди стояло в аванґарді розвитку культурної і вільної думки, вирішило створити „Академію невідомого селепка". Ця Академія згодом стала „Академією відомого селепка", а далі перетворилася в „Академію відомих селепків". Згадуючи її першого президента Бабія, Р. Колісник, щоб поставити його задля жарту в смішне становище, пише, що „Бабій — це той, що бігає за бабами", а коли б його прізвище було Баб'як, то він був би тим, що „втікає від бабів".

Тому що слова „селепко" немає в словниках, автор, пояснюючи його, вдається до історичної усної словесности. Таким чином слово „селепко" набирає універсального застосування. З ним можна асоціювати різні можливі й неможливі нюанси становища та обставин. Ось пару видозмін: прозаїчне — „селепко", романтичне — селепцюньо, селепцьо, селепочко, драматичне — селеп, селепій, селепище, філософське — оберселепко й унтерселепко. Воно, до речі, краще передає сенс Ніцшевого „юберменша" й „унтерменша".

Слово „селепко" може також точно описувати не тільки відтінки, але й категорії певних людей: політичний селепко, поетичний селепко, культурний селепко, літературний селепко, церковний селепко тощо. Однак жодне з цих понять не може перевершити „дивізійного селепка".

„При докладнішому дослідженні, — пише автор, — можна сміло прийти до висновку, що слово 'селепко' могло б знайти широке всенародне застосування. Наприклад, пощо нам вживати польське слово пан чи по батькові, що деякі науковці вважають за російський чи пак московський звичай, як селепко змив би ці контроверсії. І не тільки для чоловічого роду, але й для жіночого — селепкиня — титул дуже милозвучний та поетичнозвучний" (стор. 79).

На нашу думку, нечуваний успіх, без сумніву, швидко випаде на долю гуморески „Як не жінки — то хто? Як не тепер — то коли?" Адже „уся діяльність людства на світі завжди оберталася довкруги своєї остої — жінки. Це було колись; це є й тепер" (стор. 89). Це щось справді замітне й то таке, до чого й сам автор причинився, який хоче, щоб люди по-справжньому засміялись, та не засміялися, а просто таки зареготалися.

Наскрізь задушевно, щиро і хвилююче звучить гумореска „На зелену пашу". Головний її герой — пенсіонер, якому виповнилося 65 років і він переступив „штучно створений поріг, що називається емеритурою" (стор. 121). Розповідь у гуморесці може дещо і автобіографічна, проте дотепна й винахідлива. Пенсіонер просто й нелукаво розповідає про свій скромний життєвий шлях і перші дні „на зеленій паші". Він не старий, а сеньйор — „не встає вранці до роботи. Він в ліжку простягається, однак привичка грізна пані — вона немов на глум відкриває йому очі, і наш пан сеньйор не має іншого вибору — встає" (стор. 121). Але бувають такі пенсіонери, що не долюблюють спання. „Ось той побратим, — пише Р. Колісник, — знайшов собі працю... Тамтой купив собі пса. Де кращого товариша здибле? Врешті має насолоду все сказати, що накопичилося за довгі роки, що на язиці, а пес усе розуміє й, помахуючи хвостом, притакує. У парку собаку тягне до інших собак, і так вони нав'язали нові знайомства — пес з кудлатою білою сучкою, а побратим з некудлатою бльондинкою. Усе в повному узгідненні — навіть пес не гавкне" (стор. 122).

Для кращого зрозуміння збірки відзначимо ще фейлетон „Непомильні". Злободенною подією тут абстрактна непомильність, яку автор зобразив у гумористичному пляні документального характеру. „Непомильний, — пише Р. Колісник, — був Йосиф Віссаріонович за свого життя, хоч у його трумні поховали з ним його непомильність. Непомильним уважає себе і ловець воєнних злочинців Візенталь... Напомильні наші батьки народу з СКВУ, яким статут забороняє помилятися, хоч, вийнятково, статутово мають право помилятися узгіднено — одноголосно... Непоминальна ще одна професія — редактори газет і журналів. Вони, до речі, непомильні з конечности..." (стор. 135).

Помічаємо і то досить часто, що Р. Колісник стоїть перед дилемою, що треба, щоб мати право з людини посміятися, покепкувати й то з когось близького — приятеля чи навіть дружини? Перед подібним питанням часто стояв і наш найбільший гуморист Остап Вишня. Шукаючи довший час, він таки знайшов відповідь на це дуже делікатне питання. Остап Вишня пише: „Треба любити людину більше, ніж самого себе. Тоді тільки ти маєш право сміятися. І тоді людина разом з тобою буде сміятися... із себе, із своїх якихось хиб, недоліків і т.д., і буде такий дружній, такий хороший сміх... Той сміх, що не ображає, а виліковує, виховує людину, підвищує". Тому Остап Вишня любив називати деякі свої твори не фейлетонами, а прямо усмішками. Ця назва ним продумана. І вона, здається, найкраще відповідає характерові його творчости та характерові самого автора — людини щирого серця і ліричної душі.

(Закінчення на стор. 3)

Відкритий лист

Президентові Національної Академії Наук України академікові Борисові Патонові

Ідея написання цього листа зумовлена нижчепереліченими обставинами, які викликали нашу стурбованість щодо здійснення програми дерусифікації в очолюваній вами Національній Академії Наук України.

29-го листопада 1994 року Українське Бібліотечне Товариство в Торонто отримало анотований тематичний плян випуску літератури у видавництві „Наукова думка" на 1995 рік. Нас глибоко вразило, що протягом останніх трьох років, які минули з часу проголошення незалежности України та визначення статусу української мови як державної мови в Україні, єдине і найбільш престижеве видавництво наукової літератури, яким залишається „Наукова думка", у своїй кореспонденційній діяльності надалі користується застарілими російськомовними штампами з неіснуючими державами (такими як СССР та УССР) та назвами державних інституцій (Академія Наук УССР). Ще більшу стурбованість викликає проґресуюча за останні роки тенденція переваги російськомовних видань над україномовними. Для прикладу візьмемо анотовані тематичні покажчики видань „Наукової думки" за 1994 і 1995 роки.

Згідно з тематичним пляном 1994 року (428 позицій) україномовні видання становлять лише 25 відсотків (109 позицій). Суттєвою є перевага російськомовних видань в традиційній сфері духової еволюції українського народу — філософії (18 російськомовних проти 11 україномовних). Приблизно така ж ситуація в економіці (18 проти 11). Катастрофічною виглядає ситуація в галузі точних наук: природничі науки (5 російськомовних проти 2 україномовних); фізико-математичні науки (34 проти 10); біологічні науки (46 проти 9); металюрґія (8 проти 1); машинобудування (12 проти 1; хемічні (всі 16 позицій — російськомовні); всі 21 позиція книг в галузі наук про землю — російськомовні (і це не зважаючи на багаті історичні традиції в осягах цих наук українцями; достатньо згадати хоча б актуальні фундаментальні праці Степана Рудницького); цілковито російськомовні видання наукової літератури з сільського господарства та інші. Викликає подив, як можуть спілкуватися з хворими пацієнтами — представниками корінного в Україні народу — українцями — фахівці-медики, якщо вони не здатні були витворити українською мовою жодної праці для тематичного пляну 1994 року. Ми знаємо, що у видавничій практиці „Наукової думки" донедавна був доволі тривалий — майже два роки — період процедури від авторського рукопису до готової для розмноження книги. І тематичні пляни попередніх років є одним з наслідків інертности керівництва та безпосередніх авторів-науковців. Але, отримавши анотований тематичний плян видань „Наукової думки" на 1995 рік, ми з прикрістю відзначили погіршення ситуації. На перший погляд, з числа анотованих видань (135 позицій) лише 30 відсотків становлять україномовні видання. Але співставляючи ті нечисленні україномовні видання (42 позиції) з тематичним пляном 1994 року, визначаємо, що 32 позиції є повторенням видань з тематичного пляну попереднього року. Враховуючи лише нові україномовні видання, заплянoвані на 1995 рік, то їх показник сягає лише 23 відсотки.

Все це — не тільки статистика. Для нас, діячів української культури на Заході, це своєрідний індикатор, яким визначається очевидний саботаж Закону про українську мову в Україні, іґнорування інтересів незалежної держави у вихованні нового покоління науковців Української Національної Академії Наук. У цій катастрофічній ситуації для нас не може служити поясненням відсутність нових українських термінологічних словників з окремих наукових дисциплін. Тоді чому, наприклад, виховані на Заході новообрані у склад очолюваної вами Академії Наук члени можуть видавати в Україні свої книжки українською мовою, а виховані і безперервно проживаючі в Україні науковці не можуть дошукатися слів з багатого українського лексикону для висловлення власної наукової концепції. Таке співвідношення україномовних видань до російськомовних засвідчує і те, що керівництво „Наукової думки" і надалі користується послугами редакторів російськомовних видань і таким чином не дає змоги в умовах браку праці зайняти місця кваліфікованим україномовним редакторам, коректорам та перекладачам, що відповідало б інтересам незалежної України і реально засвідчило б перебудову в системі Академії Наук України, яка покищо засвідчується лише формальним доповненням „Національна" до словосполучення Академія Наук України. А якщо ця Академія і далі продукує більш як 3/4 своєї наукової продукції російською мовою, то виникає питання: інтереси якої нації в Україні захищає Національна Академія Наук України? Тут напрошується ще одне риторичне питання: чи, наприклад, у видавництві „Наука" Російської Академії наук російськомовні видання складають менше як четверту частину всієї плянової продукції? Очевидно, що ні. Бо науковці Росії керуються передовсім інтересами пануючої нації, росіян, і не зважають навіть на те, що Росія є федерацією багатьох націй. Ми також сподіваємось, що ця ситуація у видавництві „Наукова думка" стане предметом спеціяльної уваги на найближчих загальних зборах Національної Академії Наук України і в результаті будуть усунені з керівних посад особи, які свідомо гальмують процес дерусифікації української науки в Національній Академії Наук України.

Українське Бібліотечне Товариство в Торонто:

Ігор Микитчук,
президент Асоціяції Діячів Української Культури (відділ Торонто)

Аріядна Стебельська,
голова

Лікар з колядою

Тільки старші віком люди пам'ятають ті добрі часи, коли можна було викликати лікаря до хати у випадку захворіння. Тепер — це мрія. Тепер лікаря навіть у його власному бюрі тяжко застати.

А от у північному Ню Джерзі та ще й у різдвяному часі до деяких українських родин запрошувався в будні і неділі молодий український лікар. Правда, не на медичні відвідини, а з колядою, хоча не можна сумніватися, що коли б господаря раптом почав боліти шлунок від перенасичення кутею, то цей лікар-музика виписав би рецепту на відповідний лік.

Мова йде про д-ра Лева Волянського, про музично-вокальне замилування якого „Свобода" недавно розказувала. Д-р Л. Волянський з не менш музично обдарованою дружиною Марією і трьома синами — Олегом, Степаном і Левчиком — відвідали деякі українські родини в околицях Саммiт, Н. Дж., обдаровуючи їх колядою. Колядували вони на парафію св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., у цілоденній школі якої навчаються Олег і Степан, і на організацію Пласт. Школа ця має добру музичну програму і заохочує учнів до співу.

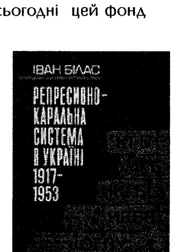
Д-р Лев Волянський з дружиною Марією, синами (зліва) Олегом — 13 років, Степаном —9 і Левчиком —3.

ЛУГАНСЬКЕ. — Тут з одноденними відвідинами побував Президент Леонід Кучма, який зустрівся з керівниками области та обласних підприємств. Наступного дня Президент України вирушив на Донеччини, де також зустрівся з керівництвом. В обох областях робітники скаржилися, що не отримують заробітну платню по кілька місяців. Після зустрічі з Президентом Кучмою обласні керівники знайшли гроші і виплатили людям платню.

ЗАПОРІЖЖЯ. — Через механічний дефект на допоміжному устаткуванні турбінного відділу 9-го лютого зупинено 5-ий бльок Запорізької АЕС. Керівництво станції не вважає цей випадок загрозливим і має намір компенсувати незапляновану зупинку п'ятого бльоку більшим навантаженням на третій бльок, ремонт якого має закінчитись 19-го лютого.

ДОРОГІ ЧИТАЧІ! ШАНОВНІ ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Чи вам відомо, що завдяки Фондові Відродження України при УНСоюзі зроблено і робиться чимало корисних справ для становлення незалежної, демократичної, правової української держави? На сьогодні цей фонд видав на свої благочинні акції 544,000 дол.
Ось, наприклад:

– вийшли дві книжки авторства Івана Біласа „Репресивно-каральна система в Україні у 1917-1953 рр." накладом 5 тисяч примірників. Це – збірка документів і суспільно-політичний та історико-правовий аналіз, що розкривають жахливі злочини тоталітарно-комуністичного режиму.

Якщо ви вважаєте, що діяльність УНСоюзу в рамках Фонду Відродження України – УНС є справді корисною, то закликаємо вас допомагати своїми посильними пожертвами для її успішного продовження.

Чеки просимо виставляти на Ukrainian National Association – Fund for the Rebirth of Ukraine, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303.

Село Криворівня ожило в Енн Арборі

Недавно члени 50-го Відділу СУА ім. княгині Ольги в Енн Арборі, Миш, мали нагоду послухати доповідь про село Криворівня, що його знято у широковідомому фільмі „Тіні забутих предків", і познайомитися з його мешканцями завдяки фотографіям та прозіркам, зробленим доповідачкою Лідією Сухою. Л. Суха — антрополог і професійний фотограф. Вона закінчила Нюйоркський університет з дипломом бакалявра з антропології та естетики, потім отримала ступінь маґістра в галузі комунікації у Сиракюзькому університеті, а в 1992 році дістала ступінь маґістра мистецтв зі спеціялізацією у фотографії у Єйльському університеті. Вона народилася в Північній Дакоті в родині, де плекалися українські традиції. Її батько походить зі славної тепер Криворівні і на все життя зберіг любов до рідного краю. Мати Ліди теж гуцулка. Діти часто чули розповіді батьків про Карпати, про гуцульський побут і звичаї, отже, коли Ліда підросла, вона мріяла туди поїхати, щоб, за її словами, „пересвідчитися, чи те, що їй малювала дитяча уява, відповідає дійсності".

І ось така нагода трапилася. Коли розпався Союз, Лідині батьки вирішили відвідати рідний край, але мати захворіла, і замість неї поїхала Ліда. Побували в Коломиї, де батько колись ходив до гімназії. Ліді усе було цікаве, а батькові було і радісно, і сумно: багато змінилося, багатьох уже не було в живих — адже минуло півсторіччя, відколи покинув рідну землю. З хвилюванням заїхали до Криворівні, і тут — приємна несподіванка: Лідин батько зустрів свого приятеля дитячих років, однолітка Василя. Тепер він уже 84-літній „дідо Василь", має велику родину, внуків. Ми розглядали фотографію діда Василя: стрункий, бадьорий, ніколи не повірили б, що йому стільки років. І таких загартованих, сильних духом криворівчан ми побачили більше на світлинах Ліди.

Ліда з батьком зупинилися в хаті діда Василя й домовилися, що коли Ліда завітає знов до цього мальовничого села, то обов'язково мешкатиме в його хаті. У 1993 році Ліді пощастило здійснити і цю мрію: вона отримала від Єйльського університету спеціяльну стипендію на творчу подорож до Східньої Европи. Цим разом вони поїхали разом з чоловіком — Лідин чоловік, словак, теж професійний фотограф, перебував у Словаччині зі своїм проєктом, а Ліда з триногим важким фотоапаратом в руках вирушила в Карпатські гори фотографувати людей Криворівні — її проєкт так і називався „Криворівня: портрет села".

Під час своєї доповіді Ліда розповідала багато цікавих подробиць свого цілорічного перебування в Криворівні. До кожної фотографії вона давала пояснення, короткі характеристики людей, нариси їхнього життя, праці, родинних обставин, уподобань. Перед нами поставала широка панорама взаємовідносин, усього життя від народження до смерти, з незатраченими ще звичаями та віруваннями, з питомою цим людям свободолюбністю, яка плекається в них ще змалечку (дітей, наприклад, ніхто не доглядає щохвилини). Хоч це не було кіно і світлини не були навіть кольорові, проте усі глядачі і слухачі з захопленням стежили за мистецькою розповіддю, вдивлялися в обличчя криворівчан — часом суворі, часом лагідні, але всі позначені почуттям самоповаги.

Отже, знайомство з гуцульським селом Криворівня та його мешканцями відбулося напрочуд успішно для всіх нас, союзянок, і для студентів та викладачів Мишиґенського університету, де відбувалася доповідь.

Ася Гумецька

„Сміх, що не ображає“

(Закінчення зі стор. 2)

Недоліків у рецензованій книзі небагато і вони незначні. Малюнки-карикатури цікаві, дотепні й то заради жарту, щоб посміятися. У своїй більшості поміщено тут карикатури ЕКа (Едварда Козака). До речі, Е. Козак був великим приятелем дивізійників, „не щадив їм перцю" у карикатурах чи гуморесках, що з'являлися на сторінках його журналу „Лис Микита". У книзі замість вступу вміщено гумореску покійного Е. Козака (Гриця Зозулі) „Чєсна Єліто".

Підсумовуючи, хочемо сказати, що Роман Колісник по-справжньому любить рідний народ і постійно трудиться для нього. Як письменник-гуморист він вдало піддає окремі вади суспільства, зокрема дивізійників, легкій насмішці, що має доброзичливий, незлобний характер. Якщо окремі письменники минулого і сучасного лише якусь частку свого літературного обдарування присвячували гуморові, то Роман Колісник увесь свій талант віддав йому повністю.

Загалом його книжка „Найкращі хлопці з Дивізії" цікава, потрібна і своєчасна. У ній вдало поєднані ідейна аналіза з безжурним гумором при розкритті естетичної цінности оркемих образів, що безперечно приверне увагу широкого читача різного віку.

Ділимось сумною вісткою з родиною, приятелями і знайомими, що 31-го січня 1995 р. відійшла у вічність найдорожча МАМА, БАБЦЯ, ТЕТА, СЕСТРА, БРАТОВА і СВАХА

бл.п.

ЕМІЛІЯ ІВАННА ПАНЧИШИН з ГРИЦЕНКІВ

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулись в церкві св. Івана Хрестителя у Сейлем, Масс., а опісля на укр. кат. цвинтар св. Духа у Ґемптонбурґу, Н.Й.

У глибокому горю залишились:

донька	— ТЕОФІЛЯ з мужем ПАВЛОМ і сином ХРИСТОФОРОМ
син	— РОМАН з дружиною СОФІЄЮ і синочком СТЕФЧИКОМ
сестри	— ЯРОСЛАВА КОВАЛИК з родиною в Україні
	— ЗЕНОВІЯ О. ПИРІГ з родиною
братова	— ВІРА ГРИЦЕНКО з родиною
сестрінок	— БОГДАН КОВАЛИК
	— ЯРОСЛАВ ВИЖНИЦЬКИЙ з родиною
сваха	— О. ЛЯНДРИ

та ближча і дальша родина в Україні і ЗСА

Студенти в Україні дякують

Початок другого семестру в нашій київській Духовній Академії й Семінарії ознаменувався приємною подією: Українське Православне Товариство св. Апостола Андрія у ЗСА надало матеріяльну допомогу у вигляді грошових стипендій студентам першого й другого курсів Академії й четвертої кляси Семінарії, які „відмінно" й „добре" навчалися в першому семестрі 1994-95 навчального року, успішно склали іспити, а також співакам нашого академічного церковного хору за чудовий спів і вивчення нових мелодій церковних співів призабутих українських композиторів. Розміри премій — 1.7 міл. карбованців до 60,000 карбованців, залежно від успіхів, сумлінности та зразковости поведінки студентів.

З першого курсу Академії нагороди отримали: Володимир Калембер, Іван Рибарук, Микола Гатала, Володимир Лозинський, Іван Михайлишин, Михайло Попович, Святослав Черенюк, Іван Чоколюк, Любомир Хомин, Іван Близнюк, Михайло Гарват, Іван Іванчак, Мирон Кардаш, Ігор Кухта, Петро Ландвитович, Григорій Нецькар, Іван Романів, Павло Самотовка, Ярослав Синичків, Іван Тяпко, Іван Гащин, Тимофій Зінкевич, Михайло Коліщак і Микола Малзурчук. З другого курсу Академії премії отримали: Вадим Короп, Олександер Бортник, Іван Грицюк, Олег Маланяк, Іван Олійник, Андрій Пришлюк, Володимир Романишин, Василь Салабай, Юрій Хрептак, Володимир Штогрин.

А ось список нагороджених студентів четвертої кляси Київської Духовної Семінарії: Іван Олексюк, Борис Оплаканець, Микола Рівничок, Володимир Сміх, Ярослав Бабировський, Григорій Горбач, Сергій Толкачов, Володимир Пінчук, Максим Немиря, Владислав Курник, Олександер Носадчук (до списку включені також студенти молодших курсів Семінарії — хористи).

27-го січня 1995 року член Стипендійної комісії, уповноваженої Українським Православним Товариством ЗСА, проф. д-р Дмитро Степовик вручив нагороди семінаристам та академістам. Водночас студенти обох навчальних духовних закладів виявили бажання написати особисті листи-подяки жертводавцям.

Більшість жертводавців пожертували на наші школи по 250 американських долярів, але є і більші суми, (Сестрицтво з Сан Дієґо, Каліф., дало 750 дол.; Сестрицтво св. Анни з Парми, Огайо, пожертвувало 500 дол.). Інші жертвували дещо менші суми — від 100 до 15 дол.

Але подяка студентів, народжених і тих, що нагород в цьому семестрі не отримали, — всім онакова й щира! Бо з цих сум Академія й Семінарія дістають також на загальні видатки: харчі, оплату гуртожитку, збільшення фонду бібліотеки тощо — і цим користуються студенти всіх кляс і курсів обох навчальних установ.

Іван Михайлишин
студент 1-го курсу КДА

Храмове свято української православної парафії в Балтиморі

В неділю, 20-го листопада 1994 року українська православна парафія св. Михаїла в Балтиморі відсвяткувала 45-ліття свого існування.

В храмі було особливо багато людей. Та й не диво. Приїхали гості з Бавнд Бруку, з Вашінґтону й околиць — з парафії Свято-Андріївської Катедри УПЦ в ЗСА. До того ж і ювілейну Архиєрейську Святу Літургію очолив всіма шанований Владика Антоній, Архиєпископ Вашінґтонський і Нюйоркський. Йому співслужили отець протоієрей Віктор Кулій, настоятель балтиморської української православної парафії св. Михаїла, отець протоієрей Григорій Подгурець, настоятель парафії Свято-Андріївської катедри УПЦ у Сілвер Спрінґ біля Вашінґтону, та отець диякон Павло Ягниш.

До речі, отець диякон П. Ягниш — уродженець Балтимору і вихованець української православної парафії св. Михаїла. Він закінчив Семінарію Святої Софії в Бавнд Бруку, висвятився в диякони. Служить в Свято-Андріївському храмі в Бавнд Бруку, а також з владиками під час їхніх візитацій.

Слово до вірних з нагоди ювілейного празника виголосив Владика Антоній. Звертаючись до вірних, він говорив про найважливішу заповідь — любов до Бога і до ближнього свого. Він також, наголошуючи успішні рушії нашого життя, закликав до єдности, дальшої співпраці для блага парафій, Церкви. Водночас, вітаючи вірних Свято-Михайлівської парафії, Архиєпископ Антоній віддав належну пошану ктиторам, благоукрасителям та основоположникам цієї парафії. Промовляв він українською і англійською мовами. Привітав він також настоятеля парафії о. В. Кулія, побажавши йому дальших успіхів в служінні Богові та вірним йому парафіянам

Після Святої Літургії, від 2-ої години по полудні, в залі, власником якої є парафія св. Михаїла української католицької церкви, відбувся ювілейний бенкет. Господарем бенкету був, за традицією, популярний і шанований довголітній член парафії і її Управи, колишній голова парафіяльної управи, який виростав з парафією, д-р Юрій Криволап, професор мікробіології зубо-лікарської школи Мериледського університету, а також член Метрополітальної Ради Української Православної Церкви в ЗСА.

Розпочинаючи програму бенкету, д-р Ю. Криволап закликав вставанням з місць та однохвилинною мовчанкою віддати шану всім тим, хто відійшов від нас впродовж існування парафії.

Після цього попросив Владику Антонія благословити присутніх і страви.

Д-р Ю. Криволап представив декого з гостей, серед них були: голова Об'єднання Сестрицтв Валентина Кузьмич, Оксана Калиновська від Сестрицтва св. Софії парафії св. Михаїла УПЦ в Балтиморі, Еміль Скочипець — член Ради Метрополії, член Консисторії від мирян, управитель маєтку в Бавнд Бруку, колишній голова Української Ліги в ЗСА, інж. Олексій Шевченко, член Контрольної комісії Ради Метрополії, К. Гончарів, голова Сестрицтва ім. св. Покрови в Бавнд Бруку, Микола Француженко — письменник, радіо-журналіст і колишній керівник Українського відділу „Голосу Америки" з парафії Свято-Андріївської катедри, Сілвер Спрінґ, Осип Зінкевич — директор видавництва „Смолоскип" ім. В. Симоненка, д-р Ігор Масник — голова парафіяльної управи Свято-Андріївської катедри, Сілвер Спрінґ, Клявдія Корбутяк — радна Українського Братського Союзу. За почесним столом сиділи: о. диякон П. Ягниш, д-р Юрій Кузьмич, Валентина Кузьмич, о. Григорій Подгурець, Галина Подгурець, Архиєпископ Антоній, о. В.Кулій, Марійка Кулій, о. Михайло Михник пані-матка Михник та Олександер Коротунов, голова Парафіяльної управи Українського Православного храму св. Михаїла в Балтиморі.

На залі, крім парафіян, були також представники різних місцевих органів та група представників з кількох міст України: Дніпропетровського, Харкова, Києва. Вони приїхали для ознайомлення з працею недержавних установ. Стажування проходять в стейтовому коледжі Буві, поблизу Балтимору. Представниця цієї групи від імені згаданих гостей з України привітала парафію з храмовим святом і подарувала мистецьки вирізьблені тарілку і писанку. Бажаючи дальших успіхів парафії, представниця гостей з України також висловила задоволення з приводу співпраці між українськими парафіями Православної і Католицької Церков.

З короткими привітаннями виступали: Валентина Кузьмич, як голова Об'єднання Православних Сестрицтв, д-р І. Масник від імені Управи і членів парафії Свято-Андріївської Катедри УПЦ, Сілвер Спрінґ. Виступали отці: настоятель Свято-Андріївської катедри о. Г. Подгурець похвалив парафіян храму св. Михаїла за те, що вони з пошаною ставляться до свого отця і побажав їм дальших успіхів у праці на славу Бога. Настоятель храму св. Михаїла української католицької церкви о. Михайло Михник привітав православну парафії зі святом і подарував чека на 200 дол.

Голова Парафіяльної ради Свято-Миколаївського храму о. Коротунов розповів коротко про історію заснування й розвитку парафії. Він, до речі, один із довголітніх членів Управи парафії, неодноразовий її голова. Його дружина Євдокія також є активним членом парафії. Обоє співають в хорі. Дружина інколи, як треба, дякує.

Мистецьку частину відкрила декляматорка Марія Мельник. Вона з великим зрозумінням і чуттям прочитала поему „Самарянка" та два вірші з євангельською тематикою. Присутні щирими оплесками нагородили декляматорку.

З насолодою подивляли присутні виступ українського танцювального ансамблю „Лиман". Існує цей ансамбль вже давно. Танцюристами є молодь з українських православної і католицької парафій, ба навіть не українці, які закохані в українських танках. Ансамбль виступає не тільки в Балтиморі, а й по інших містах на різних святах, фестивалях тощо.

Все пройшло гарно. За все щира подяка дбайливим господарям. Особлива подяка належить Об'єднанню Православних Сестрицтв, які на чолі з своєю головою В. Кузьмич, аж 11 приїхали з Бавнд Бруку, не зважаючи на погоду і віддаль.

Микола Вірний

Різдвяна зустріч членок І-го Відділу СУА в Ню Йорку

В погідну морозну неділю, 29-го січня ц. р., прибули членки 1-го Відділу СУА з родинами і їхні гості до домівки на традиційну просфору. Ялинка, колач, свічник та святково прибрані столи гілками сосни впроваджували присутніх у різдвяний настрій. Відкриття просфори належало до голови відділу Лідії Маґун, яка привітала всіх, а особливо Матвія Шкорупа, 91-річного батька членки 83-го Відділу Анни Рак, який вже декілька років є нашим дорогим гостем. Відтак Л. Маґун зложила святочний привіт, вказуючи на радість з приводу визволення України від комуністичного гніту та пов'язаний з цим наш обов'язок помагати стати на ноги нашій ще молодій державі.

Опісля всі присутні заспівали „Бог предвічний" і голова передала ведення мистецької програми культурно-освітній референтці Іванні Мачай, яка прочитала цікаву доповідь на тему „Свят-вечір на княжому дворі" — з описів літописця, який описав цю успадковану від Візантії. Наше молоде покоління, якому ми хочемо передати наші традиції і любов до них, було заступлене в нас п'ятирічною Меласею Гурин, яка виголосила вірш „Дар від України" і Ларисою Гурин, яка проспівала „Святочну Мрію" та продеклямувала вірш „Різдвяна зірка". Також сестрички спільно заспівали колядку „Бог ся раждає" при акомпаньяменті їх мами Лариси Маґун-Гурин і всі прилучилися до співу дітей. Молоді артисти виконали усі точки з правдивим чуттям і вмінням та принесли присутнім задоволення, виявлене рясними оплесками.

Друга культурно-освітня референтка, Наталія Мітрінґа, виступила з доповіддю „Різдво Христове — свято надії і любови", в якій передала зміст і значення народження Христа для нас. Теж доповідачка згадала річницю відзначення незалежности і соборности України, що припадали на 22-го січня.

Слідували привіти — сердечний привіт від голови Окружної Управи Надії Савчук з признанням і заохоченням до дальшої праці. Голова відділу Л. Маґун відчитала новорічні привіти від Владики Василя Лостена від Українського Музею та від членок 1-го Відділу, які живуть віддалено.

Під час гостини Л. Маґун прочитала різдвяну леґенду „Нічна втеча до Єгипту" з життя Святої Родини. Тому що наша просфора є теж пов'язана з колядуванням і віншуванням, вміло і сердечно передала його Ганя Сєрант і заохотила присутніх скласти пожертву на коляду, на що вони щедро відізвалися.

Багата і добірна різдвяна трапеза була заслугою членок і невтомної праці наших господинь — Олі Кузьмин, Анни Кушнірчук, Миросі Федюк, Люби Яреми і Миросі Мандзюк, які були під вмілою орудою господарської референтки Доні Кріль. Присутні мали приємність заспівати наші старовинні колядки і дружньо провести час, складаючи при тому взаємні новорічні побажання, щоб знову здоровими зустрітися за рік на нашій наступній і дорогій нам традиційній просфорі.

Мар'яна Задоянна

Вишкіл...

(Закінчення зі стор. 1)

зи ґрентів із 1992-93 року була дворічна перерва, в якій відповідальні за програму особи робили евалюцію цілого проєкту. Тепер вона знов відкрита на роки 1995-96 і зацікавлені науковці з України можуть на неї зголошуватися. Реченець вношення аплікацій на ґрент у 1995 році є 1-го березня, а на 1996 рік — 1-го жовтня.

Науково-освітня Комісія ККДУ бере активну участь у поширенні інформацій про таку програму в Україні та допомагає знайти відповідних співпрацівників у цій програмі із ЗСА. У висліді своєї праці комісія отримала багато зголошень від науковців з України і в проф. Р. Андрушківа, який всеціло відданий цій праці, немає ніякого сумніву, що більша участь українців у цій програмі буде корисною для України. Він подає число телефону, на яке можна звернутися до комісії тим, що охочі в тому доброму ділі допомогти: (201) 378-3981.

Рівночасно проф. Р. Андрушків інформує, що є ще друга подібна програма COBASE, яка лише тим різниться, що вона триває короткий час, конкретно лише 3-6 місяців. Інформації про неї можна дістати факсом на числі (202) 334-2614.

Від наших гостей довідуємося, що у цій важливій ділянці допомоги українським науковцям, але також студентам, для отримання стипендій на студії у американських університетах через програму Russia Eurasia Awards Program дає великий вклад праці Товариство Приятелів Руху в Ню Джерзі. Ця програма дає можливість молодим науковцям і аспірантам з країн колишнього СССР отримати стипендії до 10,000 дол., а також частинне або повне звільнення від оплати за навчання. Щоб кваліфікуватися на таку програму, студент мусить доказати, що інші кошти він зможе покрити сам. Розуміється, для студентів з України це велика проблема і тут можуть дати поміч організації, які заґарантують цю додаткову допомогу.

Як багато помочі дістають науковці та студенти, які стараються про такі стипендії з України від наших організацій з діяспори, підкреслює щераз перед відходом з редакції проф. С. Левків і саме він бажає цим шляхом подякувати особливо проф. Р. Андрушкові за усі вичерпні інформації, що він їх дістав, та завдяки яким міг тепер відбути таке корисне стажування в ЗСА і співпрацювати з американськими науковцями. При цій нагоді він згадує ще і про потрібну дальшу поміч українським науковцям в іншій ділянці, а це у КПІ, де створено тепер факультет менаджменту, так потрібний в теперішній Україні, але хоча зацікавлення ним виличезне, бракує цілого підставового технічного вивінування. Він висловлює надію, що може і в тому напрямі найдуться такі ентузіясти допомоги, як ними є проф. Р. Андрушків та його співробітники із ККДУ і Товариства Приятелів Руху.

✲ ПРАЦЯ ✲

✲ FUNERAL DIRECTORS ✲